

OSNOVNA ŠOLA CIRKOVCE

BABICA, ME TI SPLOH RAZUMEŠ?

slovenščina

raziskovalna naloga

Avtorji: Monika Gerečnik
Žiga Ciglarič

Mentor: Nastja Bat

Cirkovce, 2014

ZAHVALA

Zahvaljujeva se mentorici učiteljici Nastji Bat za strokovno, organizacijsko in motivacijsko pomoč ter za pomoč pri prevajanju povzetka in lektoriranju raziskovalne naloge. Zahvala gre tudi učencem in učiteljem Osnovne šole Cirkovce ter vaščanom Cirkovc in okoliških vasi za pomoč pri izpolnjevanju ankete. Zahvaliti pa se morava tudi učiteljici Mariji Jurtela, ki nama je posredovala najrazličnejše podatke o vasi, njeni ureditvi in o govoru, ki ga vaščani tu uporabljajo.

POVZETEK

V raziskovalni nalogi sva želela raziskati govor, ki se uporablja v vasi Cirkovce in okoliških vaseh, ter govorico mladih – sleng. Zanimalo naju je predvsem, koliko starejši razumejo mlajšo generacijo v vsakdanjem govoru, in koliko pripadniki mlajše generacije sploh še poznajo naše pristno narečje.

Teoretični del opisuje splošne značilnosti socialnih zvrsti slovenskega jezika, natančneje pa se posveča narečju in slengu, saj na tem temelji najina raziskovalna naloga. Tu je zapisano tudi nekaj o naši vasi Cirkovce, da si lahko vsak predstavlja, kako izgleda, s čim se prebivalci ukvarjajo, kako govorijo ...

Empirični del vsebuje analizo ankete, ki sva jo predhodno izvedla med prebivalci Cirkovc in okoliških vasi. Anketirance sva razdelila v tri starostne skupine, saj je to za samo analizo zelo pomembno.

V razpravi sva podala končne rešitve in potrdila hipoteze, ki so bile zapisane v samem uvodu raziskovalne naloge. Predlagane so tudi rešitve in zapisana vprašanja, ki so lahko primerna za prihodnje razprave.

Ključne besede: socialne zvrsti jezika, narečje, sleng, Cirkovce, sodobna tehnologija.

ABSTRACT

In our research paper we wanted to explore the speech, which is used in Cirkovce and other nearby villages and young people's language – slang. Mostly we were interested in the quantity of understanding between elderly and young generation in their everyday speech and how the authentic dialect is still known among young generation.

Theoretical part represents general features of social varieties of Slovene language; more precisely it is devoted to dialect and slang, because those are the basis of our research paper. This part also includes some general characteristics of Cirkovce, so everyone can imagine, how it looks, what its inhabitants do for living, how they talk ...

Empirical part contains the questionnaire analysis, which was executed among inhabitants of Cirkovce and nearby villages in advance. Interviewees were divided into three groups based on their age, because it was very important for the analysis itself.

Discussion explained final solutions and confirmed hypotheses, which were written in the introduction of our research paper. There are also proposed some solutions and questions, which can be appropriate for further debates.

Key words: social varieties of language, dialect, slang, Cirkovce, modern technology.

KAZALO VSEBINE

1	UVOD	6
1.1	Namen	6
1.2	Potek raziskovalnega dela	6
2	TEORETIČNI DEL	7
2.1	Socialne zvrsti jezika	7
2.1.1	Knjižne zvrsti	7
2.1.2	Neknjižne zvrsti.....	7
2.2	Slovenska narečja	9
2.2.1	Panonska narečna skupina.....	10
2.3	Geografski in zgodovinski oris Cirkovc	11
2.4	Socialna podoba Cirkovc	12
2.5	Kaj je sleng?	13
2.5.1	Sleng v medijih in literaturi	13
2.5.2	Internetni sleng.....	13
3	EMPIRIČNI DEL	14
3.1	Raziskovalne metode	14
3.1.1	Odločitev za temo raziskovalne naloge.....	14
3.1.2	Opredelitev problema.....	15
3.2	Analiza rezultatov	16
4	RAZPRAVA	20
4.1	Končne ugotovitve	20
4.2	Predlagane rešitve	20
5	ZAKLJUČEK	21
6	VIRI IN LITERATURA	22
7	PRILOGE	23
7.1	Anketa	23

KAZALO SLIK

Slika 1: Prikaz sedmih narečnih skupin v Sloveniji.....	9
Slika 2: Število anketirancev po spolu.	16
Slika 3: Število uporabnikov družabnih omrežij.....	16
Slika 4: Število uporabnikov, ki gleda televizijo.	17
Slika 5: Število uporabnikov, ki ima mobilni telefon.....	17
Slika 6: Prikaz poznavanja narečja posameznih starostnih skupin v odstotkih.....	18
Slika 7: Prikaz poznavanja slenga posameznih starostnih skupin v odstotkih.....	19

1 UVOD

Sprehajava se po vasi. Ljudje okoli naju se pogovarjajo. Ampak kako? Živimo v 21. stoletju, kjer se že vsak pogovarja nekoliko po svoje. Toda zakaj? Prav zato pa sva se odločila, da temu ZAKAJ posvetiva nekoliko več pozornosti.

Za to raziskovalno nalogo sva se odločila zato, da bi izvedela, koliko najinih vrstnikov, tistih nekoliko starejših pa tudi tistih, ki ne pripadajo več najini generaciji, še pozna našo pristno narečno govorico, in koliko je takih, čigar vsakdanji govor temelji na narečni govorici. Zanimalo naju je predvsem dejstvo, koliko se govor mlajše in starejše generacije razlikuje. Ali so se različne generacije še zmožne pogovarjati med seboj, brez da bi se pojavile težave v komunikaciji zaradi nerazumevanja določenih izrazov? Smo mladi res tako zasvojeni z internetom, da se pogovarjamo samo še s pomočjo mobilnih sporočil in preko različnih klepetalnic? Res nismo več sposobni normalnega pogovora s starejšo osebo oziroma pogovora na splošno? Ta vprašanja so se nama porajala preden sva začela z najino raziskovalno nalogo.

1.1 Namen

Namen najine raziskovalne naloge :

- ugotoviti, koliko različne generacije še poznajo pristno narečno govorico Cirkovc in okoliških vasi;
- ugotoviti, koliko različne generacije poznajo novejšje slengovske izraze;
- ugotoviti, kaj vpliva na poznavanje/nepoznavanje narečnih oziroma slengovskih besed;
- ugotoviti, kje se začne »prepad« v poznavanju/nepoznavanju slenga oziroma narečja (starostno).

Postavljene **hipoteze**:

- Skoraj vsi pripadniki mlajše generacije zelo dobro poznajo sodobne slengovske izraze.
- Večina predstavnikov mlajše generacije zelo slabo obvlada narečno govorico domačega kraja.
- Pripadniki starejše generacije sploh ne poznajo sodobnih slengovskih izrazov.
- Predstavniki starejše generacije obvladajo narečje svoje vasi.

1.2 Potek raziskovalnega dela

V uvodu sva zapisala, zakaj sva se odločila za to temo. Teoretični del sva nadaljevala s teoretičnimi izhodišči, torej sva zapisala nekaj o socialnih zvrsteh jezika, med katerimi sva nato natančneje opisala narečje in sleng. Empirični del vsebuje analizo anketnega vprašalnika, s katerim sva si pomagala, da sva lahko prišla do določenih ugotovitev. V razpravi in zaključku sva povzela najine ugotovitve, potrdila oziroma ovrgla najine hipoteze in podala najino končno misel oz. sklep.

2 TEORETIČNI DEL

2.1 Socialne zvrsti jezika

Slovenski jezik je večplasten in raznolik. Razlike v jeziku so odvisne predvsem od tega, kje je kdo rojen, komu je sporočilo namenjeno, v kateri vlogi uporabnik nastopa in ali je besedilo govorjeno ali zapisano. Poleg vseh teh značilnosti pa pripada posebna vloga tudi časovnim in zgodovinskim zvrstem, ki so lahko sodobne ali pretekle (Toporišič, 2000).

Socialne zvrsti se delijo na dva dela – knjižni in neknjižni jezik. Knjižni jezik je namenjen sporazumevanju in sporočanju na vsem slovenskem prostoru in ima vsenarodno vlogo. Deli se na zborni in knjižnopogovorni jezik. Druga oblika je manj stroga kot prva. Neknjižni jezik pa se deli na zemljepisna narečja in pokrajinske pogovorne jezike (Toporišič, 2000).

Toporišič obravnava še spremljevalne socialne podzvrsti:

- interesne govorice: sleng, žargon, argo;
- starostne zvrsti: otroška, mladostniška, odrastlostna in starševska;
- spolnostni zvrsti: moška in ženska;
- interesnozdržbene zvrsti: družinska, šolska, športna;
- izobrazbenostne zvrsti: predšolska, osnovnošolska, srednješolska, višješolska in univerzitetna;
- stanovske zvrsti: kmečka, delavska, mestna in plemiška.

2.1.1 Knjižne zvrsti

Zborni jezik

Zborni jezik je najstrožja oblika knjižnega jezika in se uporablja v znanstvenih in strokovnih besedilih, v kulturnih, političnih in družbenih ustanovah. Zborni jezik uporabljajo novinarji, gospodarstveniki, učitelji, politiki ... Na Slovenskem se uveljavlja predvsem kot pisani jezik, bere se pa na radiu, televiziji, v šolah ...

Knjižnopogovorni jezik

Knjižnopogovorni jezik je manj stroga, pogovorna različica zborne oblike jezika. Uporablja se predvsem takrat, ko govorimo brez vnaprej pripravljenega in izdelanega besedila. Te vrste jezik ni splošno rabljen oziroma enako zastopan po vsej Sloveniji, čeprav je ta zvrst najpripravnejša za pogovor med ljudmi različnih narečnih področij.

2.1.2 Neknjižne zvrsti

Pokrajinski pogovorni jeziki

Pokrajinski pogovorni jeziki nastajajo kot zemljepisno nadnarečje za opravljanje nalog, ki jih ima v vsenarodnem okviru knjižni jezik. Lahko bi rekli, da je to narečje večjih pokrajinskih središč (Smole, 1997).

Pokrajinski pogovorni jeziki na Slovenskem so:

- osrednjeslovenski;
- južnoštajerski;
- severnoštajerski;
- primorski;
- rovtarski;
- koroški v Avstriji.

Pokrajinski pogovorni jezik se najbolj kaže v uporabi izposojenk, ki so zlasti nemškega in romanskega izvora. V knjižni jezik niso sprejete.

Zemljepisna narečja

Čeprav je slovenski jezik po številu ljudi, ki ga govorijo, med najmanjšimi slovanskimi jeziki, je v narečnem pogledu nedvomno najbolj razčlenjen med njimi. Dialekt ali narečje je govorjeni jezik prebivalcev določenega zemljepisnega področja (Smole, 1997).

Slovenski jezik se deli na več kot štirideset narečij, ki se združujejo v sedem narečnih skupin: koroška, primorska, rovtarska, gorenjska, dolenska, štajerska in panonska (Logar, 1993).

Treba je omeniti, da se zemljepisna narečja ne skladajo s pokrajinskimi poimenovanji. V Dravski dolini skoraj do Maribora govorijo narečja koroške skupine, v Slovenskih goricah, ki so na Štajerskem, pa narečje pripada panonski narečni skupini. Tako je tudi v drugih pokrajinskih enotah, posebej zapletene pa so razmere v okolici Ljubljane, kjer se srečujejo tri vrste narečij – dolensko, gorenjsko, rovtarsko (Toporišič, 2000).

Interesne govornice

Interesne govornice so preobrazbe osnovnih socialnih zvrsti, in sicer z besedjem, frazeologem in izraznimi načini, ki so značilni za posamezne ožje interesne skupnosti, kot so pripadniki istega poklicnega področja ali drugačne združbe (Toporišič, 2000).

Ločimo naslednje vrste interesnih govoric:

- sleng;
- žargon;
- latovščina (argo).

Sleng je ena izmed interesnih govoric iz podzvrstnega snopa socialnih zvrsti (Toporišič, 1992). Lahko bi rekli, da je sleng poseben jezik, govorica mladih, ki zaživi predvsem med vrstniki: med odmori v šoli, v pogovorih na dvorišču, pri igri športu, na zabavi ...

Žargon je interesna govorica strokovne zvrsti, ki se kaže v rabi neuradnega, zato pa bolj živega in za delovne pogoje bolj praktičnega, sicer pa enoumnega izrazja. Žargoni so v bistvu interesne govornice, ki jih družijo pripadanje istemu poklicnemu področju (Toporišič, 2000).

Latovščina (argo) je nekakšen skrivni jezik. To so običajno skrivni jeziki raznih tajnih združb, narkomanov, tatov, ki imajo posebno oblikovane znake za medsebojno sporazumevanje (Toporišič, 2000).

V raziskovalni nalogi se bova posvetila dvema podzvrstema socialnih zvrsti, in sicer narečju in interesnim govoricam – slengu, zato bosta v nadaljevanju podrobneje predstavljene.

2.2 Slovenska narečja

Slovenščina sodi med slovanske jezike in ima med vsemi največ narečij. Meje med več kot petdesetimi narečji niso ostre. Slovenski prostor se je v preteklosti delil na dežele, ki so ostanek nekdanje Avstrije in kasneje Avstro-Ogrske, in sicer na Štajersko, Koroško, Kranjsko (Gorenjska, Notranjska, Dolenjska), Goriško, Istro in Trst. To je bil avstrijski del cesarstva, Prekmurje pa je pripadalo ogrskemu delu. Imena teh dežel so upoštevana pri poimenovanju narečnih skupin, kljub temu da se njihove meje ne pokrivajo z geografskimi mejami.

Vzroki za narečno členjenost so znotrajjezikovni in zunajjezikovni. Znotrajjezikovni so: glasoslovje, oblikoslovje in besedje. Zunajjezikovni pa zemljepisni, zgodovinski, upravno-politični in družbeno-politični vzroki.

Z narečji se je ukvarjalo veliko jezikoslovcev. Prvo klasifikacijo je naredil Fran Ramovš leta 1931, natančno določila narečna meja pa sta Logar in Rigler leta 1983.

Na karti slovenskih narečij sta prikazala sedem narečnih skupin:

- štajersko;
- panonsko;
- gorenjsko;
- dolensko;
- koroško;
- primorsko;
- rovtarsko.

Slika 1: Prikaz sedmih narečnih skupin v Sloveniji. (Vir: <http://www.modrijan.si/>)

Podrobneje bova opisala samo panonsko narečno skupino, saj v le-to sodi tudi govor naše vasi.

2.2.1 Panonska narečna skupina

Ime narečne skupine izhaja iz imena pokrajine, Panonske nižine. Sestavljena je iz štirih narečij:

- prleško;
- panonsko;
- haloško;
- slovenskogoriško.

Prleško narečje se govori na ozemlju med Muro in Dravo. Na vzhodu je meja reka Mura, na jugu meja s Hrvaško, na severu pa meji na slovenskogoriško narečje. Deli se na več govorov:

- spodnjeprleški (vzhodno od črte Ormož–Ljutomer);
- srednjeprleški (med rekama Pesnica in Ščavnica);
- kuješki (med rekama Dravinja in Drava);
- zgornjeprleški (severno od Ptuja, med rekama Drava in Pesnica).

Prekmursko narečje se deli na tri podnarečja:

- goričko (Goričko severno od Cankove);
- ravensko (od Cankove proti vzhodu in južno od Murske Sobote do Rakičana);
- dolinsko (južno od Rakičana do reke Mure in ob reki Ledavi).

Haloško narečje je dobilo ime po Halozah. Na jugu meji na srednještajersko narečje, zato ima veliko štajerskih vplivov. Deli se na:

- vzhodno podnarečje (od Zavrča do Borla);
- srednje podnarečje (osrednje Haloze, Leskovec);
- zahodno podnarečje (okolica Žetal).

Slovenskogoriško narečje se deli na dve podnarečji:

- vzhodno goričansko podnarečje (od Lenarta do Radencev);
- zahodno goričansko podnarečje (Sveta Trojica in zahodno od Lenarta).

Na našem območju se govori kuješki govor, ki se uporablja na gornjem Ptujskem polju, med rekama Dravinja in Drava, do črte Ptujška Gora–Pragersko–Rače–Šentjanž ob Dravi. Kuješki govor je bil poimenovan po prislovu »kuj«, ki ponekod na tem območju zamenjuje prislov »takoj«.

Na tem mestu morava nekaj zapisati o vasi Cirkovce, da si bo lahko vsak predstavljal, kje leži, kako izgleda, s čim se prebivalstvo ukvarja, zakaj smo edinstveni in kako se pri nas pogovarjamo.

2.3 Geografski in zgodovinski oris Cirkovc

Cirkovce so agrarno upravni center v jugovzhodnem delu Dravskega polja, dva kilometra južno od asfaltne ceste Ptuj–Pragersko–Slovenska Bistrica. O kraju Cirkovce segajo prvi zapiski še pred leto 1249 kot Stauden in Campo. V letu 1567 pa zasledimo zapisane davščine kmetov v knjigah sosednjih graščakov. V tem času so bili naši ljudje pod babištvom dominikank iz Studenic, ki so bile lastnice gmajn in njiv v skrajnem severozahodnem delu Dravskega polja.

V krajevno skupnost Cirkovce spadajo vasi: Cirkovce, Spodnje Jablane, Zgornje Jablane, Pongerce, Šikole, Stažgonjca, Spodnji Gaj pri Pragerskem, Dragonja vas, Mihovce in Starošince. Vasi so tipično obcestne, v glavnem južno od železniške proge, v majhni medsebojni razdalji. Od drugih krajev je najbolj odmaknjena vas Starošince, ki se nahaja severno od asfaltne ceste Ptuj–Pragersko.

Cirkovce obsegajo 3300 ha kmetijskih površin, od tega je 15 % gozdov, 30 % travnikov, drugo pa so obsežna polja, katerih rodovitnost je prav dobra. Na severu so na prodnati prsti njive, južno od naselij pa se pričenjajo obsežni pašniki in vlažni travniki, katere je zajela melioracija in se spreminjajo v polja.

Glavni gospodarski panogi sta poljedelstvo in živinoreja. Glavni poljski pridelki so krompir, pšenica, koruza, ajda in repa. Razvite so tudi govedoreja, prašičereja in perutninarstvo. Tržni presežki so krompir, govedo, prašiči in mleko. Pomembni so studenci s talno vodo. Stegnjeni domovi in domovi na vogel so kriti z opeko ter praviloma razporejeni s čelno stranjo proti cesti. Na dvoriščih so leseni in zidani koruznjaki ter ponekod zidani vodnjaki.

Vasi v naši krajevni skupnosti že nekaj let spreminjajo svojo podobo. Tudi starejše hiše postajajo večje, višje, z večjimi okni, večkrat brez smisla za skladnost z okoljem. Tako počasi izginja prvotna podoba naših vasi.

2.4 Socialna podoba Cirkovc

Prvotno so tu prevladovali velike kmetije, pozneje pa so se zaradi spremenjenega načina obdelovanja, povečanega pridelka in rasti prebivalstva kosale. Poleg velikih gruntarjev so se pojavili srednji in mali kmetje, kočarji in družine, ki so imele samo gradbeno parcelo.

Danes prevladuje v krajevni skupnosti Cirkovce mala posest. 55 % posestnikov ima v lasti do 2 hektarja zemlje. V vasi Cirkovce je približno 90 gospodinjstev. V domačih naseljih je malo možnosti za zaposlitev, čeprav lahko tu najdemo nekaj uspešnih obrtnikov. Močna je dnevna migracija delovne sile, saj se večina prebivalstva vozi na delo v Kidričevo, Maribor, Slovensko Bistrico in Ptuj. V krajevni skupnosti Cirkovce živi približno 2500 ljudi, od tega se s kmetijstvom ukvarja dobrih 400 oseb.

Šola je v vasi Cirkovce. Obiskujejo jo učenci iz Cirkovc, Spodnjih Jablan, Zgornjih Jablan, Pongerc, Šikol, Stražgonjce, Spodnjega Gaja pri Pragerskem, Starošinc, Dragonje vasi in Mihovc. Poleg omenjenih vasi, ki spadajo v naš šolski okoliš, obiskujejo našo šolo tudi nekateri otroci iz sosednjih šolskih okolišev (Pragersko, Lovrenc na Dravskem polju). V našem kraju poteka pouk že od leta 1786. Po požaru leta 1873 so zgradili prvo in leta 1900 drugo šolsko stavbo, ki so jo leta 1952 razširili. Leta 1975 so prizidali še telovadnico, ki je tudi večnamenski prostor za razne prireditve. V šolski stavbi je tudi vrtec, šolska kuhinja z jedilnico in zobna ambulanta. V šolskem letu 1994/1995 je šola dobila prizidek: tehnično delavnico in učilnico za biologijo in kemijo. Našo šolo trenutno obiskuje 173 učencev, v vrtec pa je vpisanih 93 otrok.

Marijina cerkev se prvič omenja leta 1567. Druga cerkev je bila zgrajena leta 1603, sedanjo neorenesančno pa so zgradili leta 1906.

Prosvetno društvo Vinko Korže ima tamburaški orkester, pevski zbor in folklorno skupino. Ta širi z domačimi ljudskimi plesi v narodnih nošah in s prikazovanjem ženitvovanjskih običajev pristno folkloro.

Znani Cirkovčani so:

- Davorin Beranič (1879–1923), strokovni pisatelj in publicist, raziskovalec naše glasbene preteklosti, zlasti ljudskih napevov in čebelarski strokovnjak;
- Andrej Debenak (1908–1979), učitelj in diplomat;
- Vinko Korže (1895–1962), pisec ljudskih iger in ustanovitelj tukajšnje narodopisne skupine, s katero je prikazoval tudi zunaj domačega kraja folkloro Dravskega polja, organiziral je skupino za dokumentarne filme, ki jih je posnel Triglav film;
- Zdenko Kodrič (1949), novinar, pesnik, dramatik, romanopisec in avtor radijskih iger.

2.5 Kaj je sleng?

Kot sva že prej omenila, se bo najina raziskovalna naloga dotikala dveh podzvrsti socialnih zvrsti slovenskega jezika. V Cirkovcah in okoliških vaseh se ne uporablja samo narečna govorica, ampak imamo mladi tudi svoj način govora, ki mu pravimo sleng. Zato morava nekaj besed zapisati tudi o tej interesni govorici.

Sleng je govorica ljudi približno enake starosti, ki pa je najbolj razširjena med mladimi. Sleng začne uporabljati večina mladostnikov nekje v 2. ali 3. razredu osnovne šole. Spreminja se veliko hitreje kot knjižni jezik, saj zaradi pogoste rabe hitro izgubi izrazno moč. Besede in besedne zveze je torej treba hitro nadomeščati z novimi. Uporablja se v neformalnih govornih položajih. Zaradi hitrega spreminjanja ga je praktično nemogoče analizirati ali določiti, koliko časa bo še določena beseda popularna med najstniki. Za sleng so značilne prevzete besede oziroma besedne zveze. V današnji sleng vdirajo večinoma besede iz angleščine, v preteklosti pa so bile bolj pogoste besede iz nemščine in srbohrvaščine.

Danes težko najdemo najstnika, ki ne bi uporabljal slenga. Pojavlja pa se vprašanje, zakaj najstniki sleng sploh uporabljajo. Nekateri ob tem dobijo občutek varnosti, da imajo nekaj svojega, nekaj, česar starši ne razumejo popolnoma. Drugi se spet jezijo nad starejšimi, češ, da so starokopitni. Nekateri se tako izražajo že iz navade, ker enako počnejo vsi ostali. Mladostniški sleng vsebuje veliko vulgarizmov.

2.5.1 Sleng v medijih in literaturi

Sleng je že pred nekaj leti prodril tudi v literaturo. Največ ga pisatelji seveda uporabljajo v najstniških romanih, kjer nastopajo predvsem najstniki, ki se pogovarjajo v slengu. Tudi v medijih je sleng precej pogost pojav poleg najrazličnejših narečij in ostalih pogovornih besed. Na televiziji je največkrat uporabljen v pogovornih oddajah ali nanizankah za mlade. Zaslediti ga je mogoče tudi na radiu. Ne gre spregledati slenga, ki se pojavlja v raznih revijah, ki so namenjene predvsem najstnikom.

2.5.2 Internetni sleng

V zadnjih letih je internet prevzel nadzor nad našimi življenji in hitro nadomestil tradicionalne oblike sporazumevanja. Splet je postal mesto, kjer najlažje najdemo informacije ali pa preživljamo prosti čas. Večina jezikoslovcev meni, da internet slabo vpliva na jezik oz. na njegovo prihodnost. Bojijo se namreč, da bo jezik zaradi vse pogostejše uporabe internetnega slenga izgubil standarde in da se bo zmanjšala jezikovna ustvarjalnost. Nekateri jezikoslovci pa pravijo, da daje internetni sleng jeziku možnost za inovacije in nove načine izražanja. Internetni sleng je mešanica pisnega in govornega jezika, obenem pa vsebuje tudi nekatere lastnosti, ki so značilne samo za jezik, ki se uporablja v računalniškem komuniciranju. Spletno klepetanje od uporabnikov zahteva hitrost, saj skušajo klepetalci posnemati govorjen jezik. Pri tem pa so omejeni na računalniško tipkovnico, zato morajo ustvariti način, v katerem bodo posnemali govorjeni jezik. Običajno to pomeni, da začnejo uporabljati smeške ter razne oblike krajšanja besed. Medtem ko smeški simulirajo različna čustvena stanja in s tem nadomestijo pomanjkanje neverbalne komunikacije, ki je tako pomembna, krajšanja besed služijo hitrejši komunikaciji. Internetni sleng je sicer bolj podoben pisnemu jeziku, vendar mu ni identičen. Prav tako ni enak govoru, ampak vsebuje značilnosti obeh.

3 EMPIRIČNI DEL

3.1 Raziskovalne metode

3.1.1 Odločitev za temo raziskovalne naloge

Draga no luba nevesta Micika!

Nes je prišo tisti velki den, ko mi cirkovski pjebi in deklina jemlemo slovo od tebe in tvojega ledig stana. Duge lete si nam bla dobra prijateljca, vse do tistiga cajta, ko si se prvokrat zatreskala v sosedovega Francla. Lubezen je bla res vlka, saj te je že po štirinajstih dnevah pust. Za jim je prišlo na vrsto celi ducat Onzekov, Šimetov, Tevžov, Jurijov no drugih pjevov, ki so se do nešjega dneva že vsi vženli pred oltarom Svete Device Marije Cirkovške, pa nobeden na srečo s tebi. Ti pa si samo čakala no čakala, to kar si res dočakala. Dobra boš tudi ti svojega ženina, našiga lubiga Onzeka. Nocoj, na svojo poročno noč boš celo noč poleg jega spala, v jutro pa se nedotekjena vstala. Mi vsi cirkoški pjebi no deklina ti vošmo dosti sreče.

Stara moja Micka!

Danes je končno toti ful vlki dan, ko neoš več samska. Ful cajta si nam bla vrei kolegica, vse do tacajt, ko si se prvič zaljubla v Sašota. Tota ljubezen je pa res mogla bit prava, če ti je dal konec po 2tednih. Za njim si se šmekala z Aljaži, Žani, Luketi, Jureti, Denisi, pa drugih fantov, ki so se že do danes poročli, hvala Bogu pa noben s tabo. Ti pa si samo čakala, čakala in zaj si le dočakala. Tut ti boš dobra svojga ženina. Tonight boš celo noč z njim spala, ju3 pa se boš čista vstala. Mi pa ti želimo vlko sreče. :D

26. septembra smo na šoli obeležili Dan jezikov. Obiskala nas je starejša gospa, po domače, Malčka, ki nam je predstavila svoje otroštvo. Govorila je v pristnem cirkovškem govoru, ki ga pa skoraj nihče med nami, ki pripadamo mlajši generaciji, ni v celoti razumel. Prav zato pa sva prišla na idejo, da bi raziskala, koliko mladi še razumemo govorico kraja, v katerem živimo, na drugi strani pa izpostavila govor nas najstnikov. Zanimalo naju je tudi, koliko nas starejši razumejo in kje lahko iščemo vzroke za razumevanje oziroma nerazumevanje med pripadniki različnih generacij.

V začetku raziskovalnega dela sva zapisala besedilo, ki se nanaša na vleko ploha. Na podlagi zapisanega besedila smo tudi na Dnevu jezikov spoznavali govor naše vasi in se pogovarjali o običajih, ki jih je treba negovati, saj so del naše folklore.

Vleka ploha je predpustni običaj, ki je doma na Dravskem polju, v prvotni obliki pa se je ohranil vse do danes v Cirkovcah. Če se v neki vasi v času od enega do drugega pusta ni poročilo nobeno dekle, so morala vsa dekleta iz te vasi za kazen vleči ploh. To se je dogajalo na pustni torek. Fantje so se na ta vaški praznik dobro pripravili. Že v nedeljo so podrli v gozdu lep bor in ga pripeljali v vas. V torek dopoldne so ga naložili na dvoje plužnic in ga pritrdili, da je bil pripravljen za vleko. Lepo so ga okrasili z zelenjem, dekleta pa so pripravila okrasni papir in umetne rože, da je bil lepo okrašen. Hitro po poldnevu se je začela vleka ploha. Največja čast je doletela najstarejše dekle iz vasi, ki je moralo biti nevesta. Mnoge so se otepale te nehvaležne vloge. Ker pa so se bale, da jih ne bodo več vabili v vaško družbo, so jo morale sprejeti. Da nevesti ne bi bilo dolgčas, je imela poleg sebe vaške posebneže (črne babe). Njihova naloga je bila krajšati čas nevesti in jo tolažiti. Močni fantje so bili drvarji in so žagali zadnji del bora. Med sprevedom je eden od holcarjev delil žagane (nasekane) kose lesa občinstvu, predvsem dekletom, da bi imele srečo v zakonu in bi dobile moža.

Košček lesa, ki ga holcarji delijo občinstvu, predstavlja simbol sreče. Na plohu je pritrjen stol z ženinom iz slame (Hanzekom), s katerim so na večer omožili nevesto. Ploh z ženinom je vleklo 3 in več parov deklet, ki so bile oblečene v delovne (vsakdanje) obleke. Fantje so šli pred njimi in prepevali fantovske pesmi. Za nevesto so šli ostali vaški fantje in dekleta. To so bili sinovi in hčere večjih kmetov. Oblečeni so bili v lepe, nedeljske obleke. Ves sprevod je vodil najstarejši fant z bičem. Za veselo razpoloženje povorke so skrbeli vaški muzikantje in pa protfirer in kroncjunfrava (drug in družica). V takem vrstnem redu se je pomikal ploh z udeleženci do župana na enem koncu vasi, od tam naprej pa na drugi konec. Vas je bila na nogah. To se ne zgodi vsak dan v letu, pa tudi ne vsako leto, zato nihče ni hotel zamuditi priložnosti. Okrog ploha so se zbrali vaški otroci, pa tudi gospodarji, gospodinje, starci in starke so spremljali ploh. Pri vsakem večjem kmetu se je sprevod ustavil, da so zaplesali nekaj plesov. Gospodar jih je pogostil z vinom, mesom in krofi. Najbolj zanimiv pa je bil konec tega običaja – slovo fantov in deklet od neveste. Najprej so ji zapeli pesem v slovo, nato pa je eden izmed fantov prebral poslednje želje nevesti v slovo.

3.1.2 Opredelitev problema

V raziskovalni nalogi sva želela raziskati govor, ki se uporablja v vasi Cirkovce in okoliških vaseh, ter govorico mladih – sleng. Zanimalo naju je predvsem, koliko starejši razumejo mlajšo generacijo v vsakdanjem govoru, in koliko pripadniki mlajše generacije sploh še poznajo naše pristno narečje.

Odločila sva se, da bova izvedla anketo. Kot značilnost narečja naju niso toliko zanimale njene glasoslovne značilnosti in zapis posameznih besednih vrst, ampak bolj poznavanje določenih narečnih besed. V anketo sva zajela različna vprašanja, za katera sva menila, da so ključnega pomena za razumevanje slengovskih besed oziroma poznavanje cirkovškega govora. Zanimalo naju je, ali anketiranec uporablja računalnik, koliko ur na dan, in za katere dejavnosti. Dve vprašanji sta se nanašali na socialna omrežja, ki so danes zelo v uporabi. Postavila sva tudi vprašanja o pogostosti gledanja televizije in o stvareh, ki si jih tam najraje ogledajo. Zanimalo naju je, koliko časa anketiranci na dan uporabljajo mobilni telefon, in zakaj vse ga uporabljajo. Zadnji dve vprašanji sta se nanašali na razumevanje slengovskih in narečnih besed. Anketiranci so morali poleg slengovske oziroma narečne besede zapisati knjižno ustreznico. Vsak od obeh sklopov je vseboval 58 besed. Celotna anketa, kot je bila oddana našim anketirancem, se nahaja v prilogi raziskovalne naloge.

Preden sva začela z analizo rezultatov ankete sva pričakovala, da bodo predstavniki starejše generacije zelo slabo poznali slengovske besede. Presenetilo naju ne bi, če za večino izmed njih ne bi še nikoli slišali. Kar se tiče nas mladih sva sklepala, da bo poznavanje naših pristnih narečnih besed zelo slabo, saj sleng vedno bolj izpodriva narečje in si le redko kdo še sploh želi pogovarjati v jeziku, ki smo se ga naučili že kot majhni.

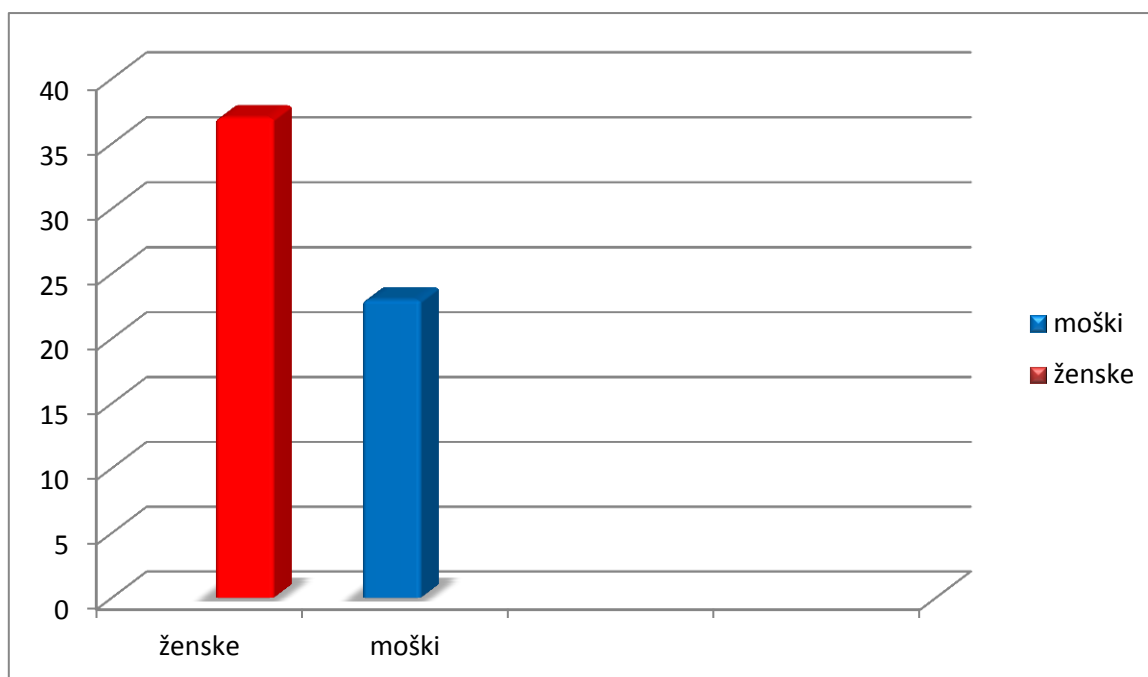
Odločila sva se, da bova anketirance razdelila v tri starostne skupine:

- 1. starostna skupina: 10–30 let;
- 2. starostna skupina: 30–50 let;
- 3. starostna skupina: nad 50 let.

To se nama je zdelo smiselno, ker ne moremo v poznavanju slenga ali narečja enačiti najstnika in nekoga, ki je star, na primer, že več kot 80 let. Anketirala sva 60 posameznikov, od tega jih 31 sodi v prvo starostno skupino, 15 v drugo in 14 v tretjo starostno skupino.

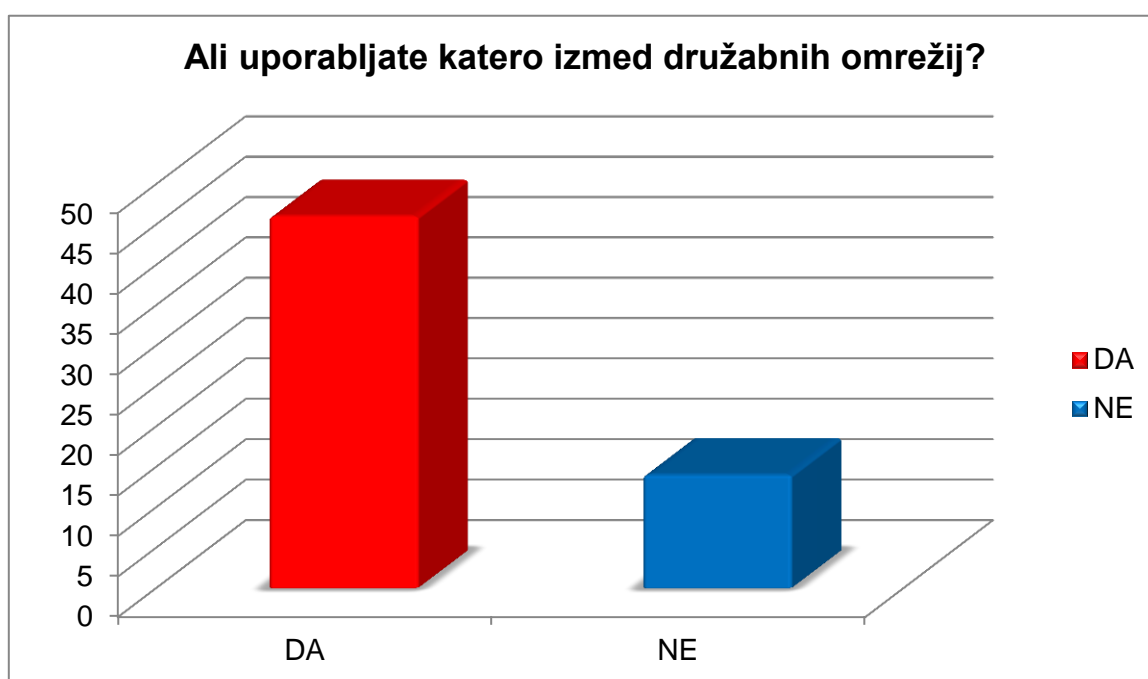
3.2 Analiza rezultatov

Odločila sva se, da bova analizo rezultatov, ki sva jih pretežno dobila s pomočjo ankete, prikazala s pomočjo diagramov. Pod vsakim bova tudi pojasnila, kaj sva z njegovo pomočjo ugotovila.

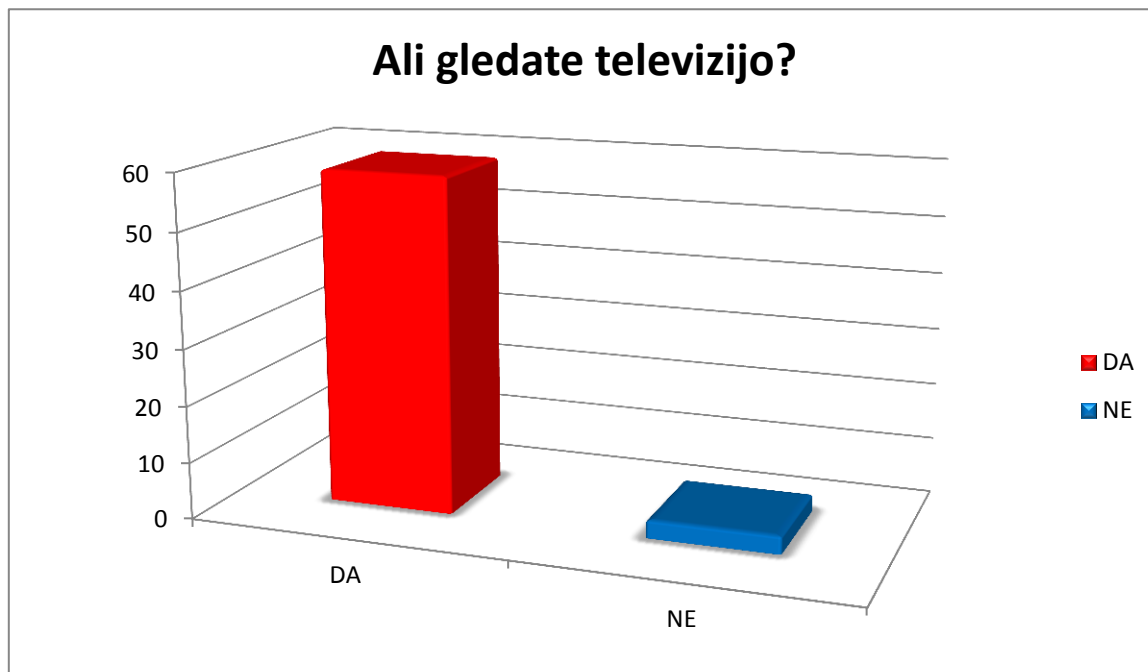
Slika 2: Število anketirancev po spolu.

Prvi diagram (slika 2) prikazuje, koliko posameznikov je bilo anketiranih. Razvidno je, da je anketo izpolnilo 37 žensk in 23 moških.

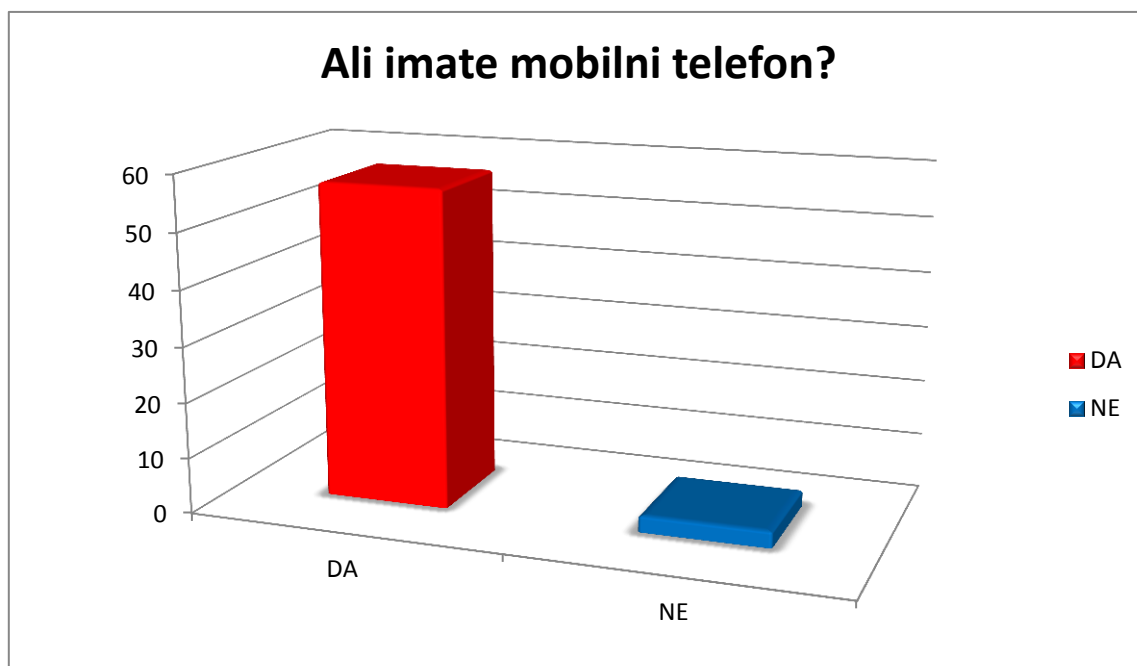
Slika 3: Število uporabnikov družabnih omrežij.

Drugi diagram (slika 3) prikazuje uporabo družabnih oziroma socialnih omrežij. Vidimo, da 46 anketirancev pozna in tudi uporablja različna socialna omrežja in le 14 izmed njih z le-temi ni seznanjenih.

Slika 4: Število uporabnikov, ki gleda televizijo.

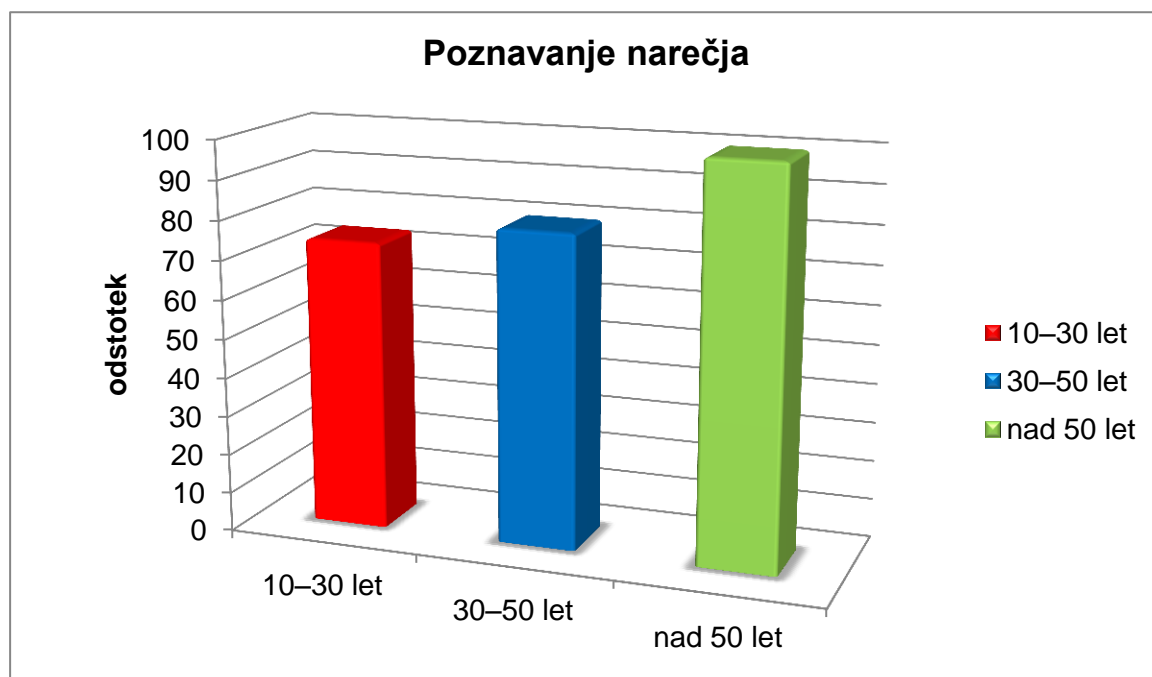
Zgornji diagram (slika 4) prikazuje, koliko anketirancev dejansko gleda televizijo. Vidimo, da je ne gleda samo ena oseba. Tu gre za starejšo osebo, ki živi sama in nima televizije.

Slika 5: Število uporabnikov, ki ima mobilni telefon.

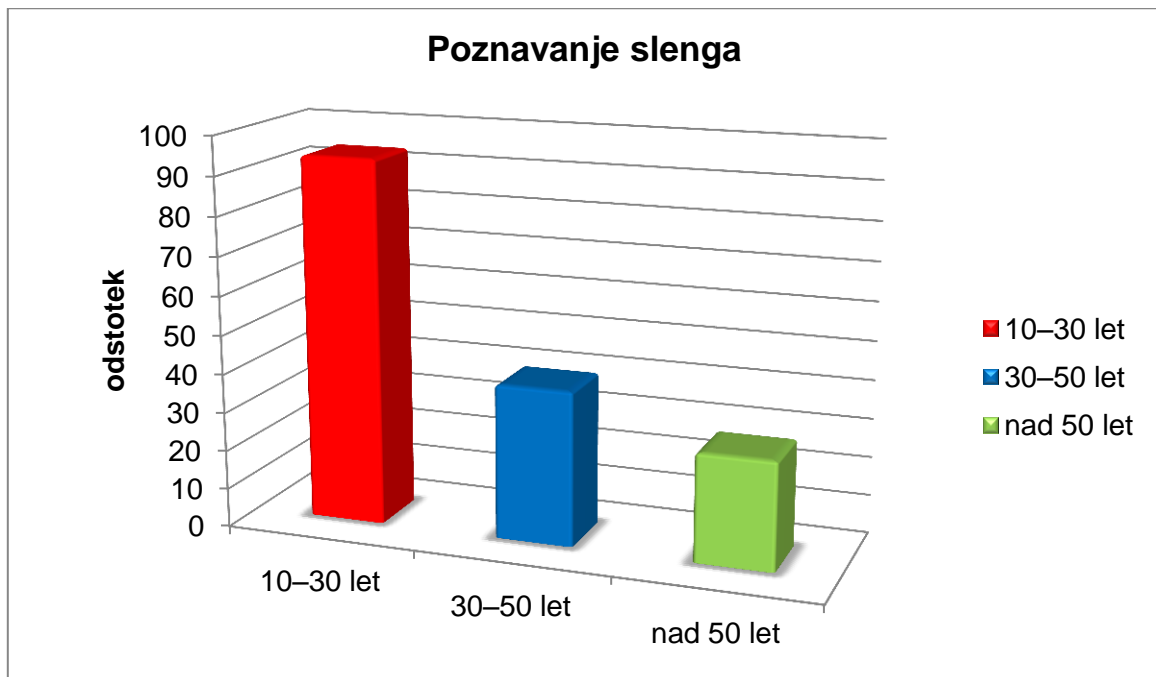
Zgornji diagram (slika 5) prikazuje, koliko anketirancev ima mobilni telefon. Razberemo lahko, da ga samo trije izmed njih nimajo. Tudi v tem primeru gre za osebe, ki spadajo v 3. starostno skupino, če smo natančnejši, imajo več kot 70 let.

Spodnja dva diagrama prikazujeta poznavanje narečja in slenga po starostnih skupinah. Odločila sva se, da če je anketiranec pravilno zapisal 40 od 58 odgovorov, bova to štela kot dobro poznavanje narečja oziroma slenga.

Slika 6: Prikaz poznavanja narečja posameznih starostnih skupin v odstotkih.

Zgornji diagram (slika 6) prikazuje, da najbolje pozna narečje 3. starostna skupina, 1. in 2. pa sta precej izenačeni. Od tu lahko sklepamo, da mladi v okolici Cirkovc še niso pozabili pristne narečne govornice. 23 od 31 anketirancev iz 1. starostne skupine dobro pozna narečne besede, 12 od 15 iz 2. starostne skupine in kar vsi anketiranci iz 3. starostne skupine.

Slika 7: Prikaz poznavanja slenga posameznih starostnih skupin v odstotkih.

Zgornji diagram (slika 7) prikazuje poznavanje slenga po starostnih skupinah. Vidimo, da sleng najbolj obvlada 1. starostna skupina, ki je precej nad ostalima dvema. Iz 2. starostne skupine je 6 od 15 anketirancev poznalo slengovske izraze, iz 3. starostne skupine pa so jih poznali 4 od 14.

4 RAZPRAVA

4.1 Končne ugotovitve

Najine končne ugotovitve so:

- Na podlagi najine analize ankete, ki je bila izvedena med 60 prebivalci Cirkovc oziroma okoliških vasi, lahko potrdiva, da prebivalci v splošnem precej dobro poznajo narečno govorico kraja in jo tudi uporabljajo v vsakdanjem govoru. Le-ta se nekoliko razlikuje pri prebivalcih, ki sodijo v prvo starostno skupino, saj je njihov vsakdanji govor zelo prepleten s slengovskimi izrazi. Lahko bi rekli, da je govorica nas mladih nekakšen spoj narečja in slenga.
- Nekoliko naju je mogoče presenetilo dejstvo, da je kar nekaj predstavnikov 3. starostne skupine obvladalo tudi jezik mladih. Razloge za to lahko iščemo v rabi sodobne tehnologije. Starejši danes niso več izolirani samo na uporabo televizije, radia in časopisov, ampak so se precej »posodobili«. Veliko izmed njih jih zna uporabljati računalnik in brskati po internetu. Internet uporabljajo tudi za pošiljanje e-pošte, komuniciranje in celo branje novic. Večina poseduje tudi mobilni telefon, s pomočjo katerega se tudi naučijo sodobnejših izrazov in si jih tudi zapomnijo.

S temi ugotovitvami lahko potrdiva najine postavljene hipoteze.

Meniva, da so bile najine raziskovalne metode, ki sva jih uporabila, primerne, vendar bi za bolj natančen prikaz rezultatov morala imeti večje število anketirancev. Ti anketiranci pa bi morali biti številčno bolj enotno razdeljeni po starostnih skupinah, torej bi vsaka starostna skupina vsebovala isto število anketirancev.

4.2 Predlagane rešitve

Na podlagi rezultatov, ki sva jih dobila pri raziskovalni nalogi, predlagava naslednje rešitve:

- Mladi bi se morali zavedati pomembnosti vaše folklore – vaških običajev in narečja. Treba je ohranjati tradicijo, saj le-ta veliko pripomore k edinstvenosti in posebnosti določenega okolja.
- Mladi bi se morali več pogovarjati s starejšimi, saj tako ne bi pozabili na jezik, za katerega bi lahko rekli, da so ga spoznali in se ga naučili kot prvega.
- Mladi bi se morali na splošno več pogovarjati, saj brez tega jezik zamira in komunikacija temelji na nekih kraticah.
- Starejša generacija bi se lahko nekoliko »posodobila«. Hočeš, nočeš, tehnologija zelo hitro napreduje in kdor ji ne sledi, ostaja v veliko stvareh neveden.
- Starejša generacija se lahko veliko novejših pogovornih besed nauči od mlajših, torej vnukov ...

Ob zaključku raziskovalne naloge se nama je odprlo še nekaj novih vprašanj:

- Ali bomo mladi v prihodnosti uporabljali še več slengovskih kratic kot danes? Ali se bodo le-te še bolj vrinile v govorjeni jezik?
- Bomo v prihodnosti znali ceniti našo bogato folkloro? Obstaja resna nevarnost, da bi narečja zaradi nas mladih povsem izumrla? Bomo nekoč vsi govorili enako?

5 ZAKLJUČEK

V najini raziskovalni nalogi sva se posvetila narečnemu govoru Cirkovc in okoliških vasi ter slengu, ki je v rabi predvsem pri nas mlajših. Raziskala sva, koliko se dejansko narečje še uporablja, in koliko je pristna narečna govorica sploh še poznana pri mlajši generaciji. Na drugi strani pa sva izpostavila sleng – govorico mladih in poskušala odkriti, koliko besed starejši od nas poznajo. Veliko izmed izbranih slengovskih izrazov je bilo tudi kratic, saj se v zadnjem času pojavljajo tudi kot govornjeni jezik in ne samo kot zapisani. Anketni vprašalnik je reševalo 60 posameznikov, ki sva jih nato razdelila v tri skupine. Po pričakovanjih je največ slengovskih besed poznala 1. starostna skupina, torej anketiranci starosti 10–30 let. Največ narečnih besed pa 3. starostna skupina, v katero so bili všteti posamezniki stari nad 50 let.

Ugotovila sva, da mladi še vedno precej dobro poznamo naše narečje in je tudi del našega vsakdana. Naš govor, ki ga uporabljamo v neuradnih situacijah, je sestavljen iz narečnega in slengovskega govora, saj je okolje, v katerem živimo, še vedno dokaj izolirano. In prav je tako! Treba je ohranjati edinstvenost naše vasi in se zavedati, kako je pomembna, saj nas le-take stvari ločijo od ostalih. Zato smo od drugih različni in unikatni. Kljub temu da je sleng prisoten in vedno bolj razširjen v našem vsakdanjem pogovoru med prijatelji in domačimi, meniva, da se nama še ni potrebno bati za naše narečje. Narečni govor je pri nas še vedno živ in ne izumira, saj smo zavedni vaščani, ki želimo ohranjati našo tradicijo.

Sleng je zelo živa tvorba, ki se nenehno spreminja. To je tudi eden od razlogov, zakaj je med mladimi tako popularen. Neprestano se pojavljajo nove besede, ki jih moramo poznati, da ostajamo »moderni«. Tiste »stare« slengovske izraze pa je treba čim prej zavreči, da ne zaostajamo v teku s časom, v katerem živimo. Narečje se ne spreminja, zato pa ga je treba čim več govoriti, negovati in ohranjati, da ne bomo nekoč v jeziku vsi enaki in »dolgočasni«.

6 VIRI IN LITERATURA

- Jurtela, M.: Diplomatska naloga. Od cirkovškega govora k slovenskemu knjižnemu jeziku. Cirkovce, 1995.
- Logar, T.: Slovenska narečja. Ljubljana: Mladinska knjiga, 1993.
- Ortar, M. in drugi: Učbenik in delovni zvezek v 1. letniku gimnazij in strokovnih šol. Ljubljana: Založba Rokus, 2000.
- Smole, V.: Slovenska narečja in zanimivi pojavi v razvoju kratkega vokalizma. Ljubljana: XXXIII. SSJLK, 1997.
- Toporišič, J.: Slovenski jezik in sporočanje 1. Maribor: Založba Obzorja, 1996.
- Toporišič, J.: Slovenska slovnica. Maribor: Založba Obzorja, 2000.

- Slikovno gradivo iz učbenikov Govorica jezika. Dostop: <http://www.modrijan.si/> (3. 2. 2014).

7 PRILOGE

7.1 Anketa

ANKETA

Sva učenca 8. razreda. Pripravljava raziskovalno nalogo, v kateri želiva raziskati naše narečje in govor skozi čas. Potrebujeva tudi vašo pomoč, saj se bova posvetila govoru različnih generacij. Vanjo bova vključila tako narečje našega območja kot tudi sleng, ki ga uporablja mlajša generacija.

Za sodelovanje se vam najlepše zahvaljujeva!

SPOL: M Ž

STAROST: _____

1. Ali uporabljate računalnik? (obkrožite)

DA NE

2. Če ste odgovorili z DA, prosim obkrožite, koliko ur na dan preživite za računalnikom.

A 1 uro na dan ali manj

B približno 2 uri na dan

C več kot 3 ure na dan

**3. Če uporabljate računalnik, za kaj ga večinoma uporabljate?
Obkrožite lahko več odgovorov.**

- A igranje različnih iger
- B pisanje (uporaba programa Word)
- C pošiljanje in branje e-pošte
- Č branje novic
- D komuniciranje z znanci preko različnih socialnih omrežij
- E spoznavanje novih ljudi
- F za delo/šolske zadeve
- G drugo: _____

4. Ali uporabljate katero izmed socialnih omrežij?

DA NE

5. Če ste na prejšnje vprašanje odgovorili z DA, prosim obkrožite, katera družabna omrežja uporabljate. Podčrtajte pa tiste, za katere ste že kdaj slišali.

- A Facebook
- B Twitter
- C Gmail
- Č Ask.fm
- D Messenger
- E Tumblr
- F Yahoo

6. Ali gledate televizijo?

DA NE

7. Če ste odgovorili z DA, prosim obkrožite, koliko ur na dan namenite televiziji.

- A 1 uro na dan ali manj
- B približno 2 uri na dan
- C več kot 3 ure na dan

8. Kaj si običajno ogledate na televiziji? Obkrožite lahko več odgovorov.

- A informativne oddaje
- B filme
- C nadaljevanke/nanizanke
- Č glasbene oddaje
- D pogovorne oddaje
- E šport
- F drugo: _____

9. Ali imate mobilni telefon?

DA NE

10. Če ste odgovorili z DA, prosim obkrožite, koliko ur na dan povprečno uporabljate mobilni telefon.

- A 1 uro na dan ali manj
- B približno 2 uri na dan
- C več kot 3 ure na dan

11. Če ga, za kaj pretežno uporabljate mobilni telefon? Obkrožite lahko več odgovorov.

- A telefoniranje
- B igranje raznih igrlic
- C pošiljanje sporočil
- Č brskanje po internetu
- D uporabljanje različnih aplikacij
- E drugo: _____

12. Zapišite pomen naslednjih slengovskih besed:

bff	
bffl	
bloganje	
bluzi	
brb	
btw	
bz	
carsko	
dc	
fejkanje	
fejmič	
fejs	
fotr	
frend/ica	
fsm	

ftw	
ful	
fuzbal	
guglanje	
gustek	
idc	
idk	
itq	
ju3	
komp	
kul	
lajkanje	
lol	
lp	
majka	
mi2	
nb	
net	
ni fer	
nisi "in"	
np	
nwm	
ok	
omg	
rofl	
rtm	
selfie	
seos	
sori	
stari/stara	
swag	
the best	
tnx	
tvitanje	
ty	
tyt	
valda	
wb	
wtf	
yolo	

žurka	
-------	--

13. Zapišite pomen naslednjih narečnih besed:

ajnkauf	
auspuh	
batare	
bicikl	
bob	
britof	
cajtng	
cigl	
cote	
cug	
cukr	
črebli	
deklina	
dile	
einfoht	
empar	
farmojšter	
fedra	
fiček	
flaša	
fortoh	
gate	
glaž	
glažek	
grobo	
hamer	
jankrli	
kanta	
kišta	
kuj	
kura	
kurbus	
mantl	
mašina	
motka	
paradajz	
peglajzl	

penkalo	
poj	
pref	
prtošl	
pubec	
rege	
šajtrga	
šamerli	
šlauf	
šnicl	
šolni	
špagot	
špajza	
špegli	
šporhert	
šrauf	
šraubenciger	
štapcuker	
štrampli	
šuhi	
šuma	
talar	
vaga	
zokni	
žnure	

Še enkrat hvala za sodelovanje v naši anketi.

Žiga Ciglarič in Monika Gerečnik